

AD TITVLUM II.

Circa Caput I.

De obligatione legis ciuilis in foro animæ, de quo & Titulo 3. num. 96. & seqq. aliisque locis, de quibus Index. v. Lex.

43 **D**iana Parte 10. Tractat. 15. Resol. 44. sententiam aliquorum, & quidem non exigua auctoritatis, adducit, qui affirmant leges ciuiles in conscientia non obligare; immo eorum quidam neque obligare posse contendunt. Quorum resolutio non versatur tantum circa leges penales, sed vniuersum procedit, sicut & eorum, qui apud eudem tenent saltem sub mortali non obligare: & quod plus est, idem de legibus Ecclesiasticis statuant per se loquendo. Sed sententias predictas improbiles iudicat Auctor, addens, *Ne dicam amplius.* Et quidem ille de duabus posterioribus loquitur. Circa priorem autem illam de potestatis defectu in seculari Principe plus a liquido videtur innuire, dum post verba Philippi de la Cruz per extensum adducta, sic subdit: *Sed displices virum alioquin doctum huius scriptissime:* & in §. illius fine sic concludit: *& contrarium afferere nullo modo ferendum, scilicet obligare non posse;* & vt possit, de facto non obligare sub mortali aliquando. Potuit certè amplius dicere iuxta ea, quæ ex P. Suario dedimus num. 3. huius Capitis. Et alij etiam amplectuntur, vt P. Valentia Tomo 2. Disput. 7. Quæst. 5. Punctio 6. §. Quod vero attinet: vbi ait videri tibi certum esse de fide, quem adducit & sequitur P. Salas Disput. 10. de Legibus, num. 7. §. Quartio, scribit. Et P. Granadus Tomo 2. Controu. 7. Disput. 2. num. 2. vbi tamquam veritatem Catholicam contra hereticos id statuit: quod & indicat Lezana Tomo 3. verb. *Leges Regularenum*, num. 49. Licet Sotus apud P. Valentiam sic tantum certum esse contendat, vt oppositum sit temerarium.

44 Quanvis autem sint qui nullam censuram adiiciant, vt Ioannes Pontius Disputat. 25. num. 37. P. Arriaga Tomo 2. in 1. 2. Disputat. 16. num. 4. & alij, non ideo censendi sunt à censurâ immunem prædictam sententiam arbitrari: quod quidem si arbitrarentur, minimè tacuissent. Nec dicas à contrario sic argui posse; non inquam tacituros, si censurâ dignam fuissent arbitrati; est enim dispar ratio. Cùm enim veritatem dictam vt communiter receptam ab Auctoribus amplectantur, cum eā videntur qualitate amplecti, quæ communiter apud illos extat; cùm certitudine inquam tali, cuius oppositum grauem censuram mereatur. Quod non ita accideret, si secus de qualitate sentirent; cùm enim id singulare sit, exprimeretur sanè: sic enim sentire, & non aperte fateri, ingenui Theologi non est, & hic valde expediens, vt docti scriptores eā notâ eximerentur, quam videmus propter assertiōnē p̄fātā incurrisse: non ergo audiendus Philippus à Cruce parum quidem Theologicè locutus, vt &

illius ostendunt fundamenta: quod Diana evidenter ostendit; licet quoad leges penales melius ab eo probari potuisse pronuntiet citato §. sed disputer. Vnde ex ea parte quoad factum non est illius sententia digna censurâ, secus quoad potestatem obligandi, & ita accipiendum quod à Diana dictum, qui tamē sine sufficienti est distinctione locutus. Circa cap. 6. & n. 5. 8. Pro ibi dictis circa cognitionem caussarum decimalium, ex Theologis fauet affirmantibus P. Fragosus Tom. 1. Parte 1. Lib. 2. Disput. 4. n. 361. §. His positis pag. 162. Col. 2. Quod non obstat assertione nostræ, vix scilicet esse ex Theologis, qui eam in partem inclinarunt: vna enim aut altera hirundo non facit ver. Videntur Leander Parte 3. Tractat. 5. Disput. 10. Quæst. 27. vbi cum aliis verissimæ sententia suffragatur. Qui & Quæst. 30. caussas de facto ad iudices Ecclesiasticos tantum spectare decernit.

Circa Caput VII.

De recursu per viam violentiæ ad Indicas Cancellarias.

De quo & Titulo 4. Cap. 8.

Vbi specialiter an liceat ob non registratas in Regio Consilio Patentes litteras Generalium, & in controversiis Religiosorum aliunde concitatis.

45 **Q** Via post scripta citatis locis nonnulla euenerunt, de quibus graues exortæ controuersiæ, dum Religiosi inter se circa ius prælationis contendentes, ad tribunalia predicta valde feruidum habuere recursum, & res est raro quodam arbitrio terminata: vñsum est hoc loco aliquantulum circa causas huiusmodi, prout mei instituti fuerit, discurrisse.

Erit primis absit à me, vt iudicem agam in iis, quæ ad mores spectant, turbas ex ambitionis spiritu concitatas, & exorta inde scandala suggestando. Nihil ad me ista, spirituum ponderatorum Domino relinquenda. Quis enim me constituit iudicem super Religiosos, qui & morum ipsi magistri, & ambitionis damna satis habent perspecta, sciuntque veram magnitudinem, cuius ambiens causa deferuere mundum, & abiecti esse in domo Dei magis, quam habitare in peccatorum tabernaculo elegerunt, à prælationum contemptu requirendam? Ille vero erit magnus, qui fuerit totius ambitionis alienus, dicens Domino Matth. 20. v. 26. *Quicumque volueris inter vos maior fieri, sit uester minister.* Ut præclarè dictum à Cassidoro Lib. 10. 55. & scholæ sua alumnos formabat celestis Magister hæc cùm diceret, qui dicere verissimè potuerant: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Cap. 19. v. 27. vt intelligamus religiolæ abrenuntiationis consequentiā esse legitimam explosum ambitum, & adamatum propter amorem Christi seruitatem, cui seruire, regnare est, & sic alii coram Deo, in quo vera est sita magnitudo, esse maiorem. Studiosè operam dabo, ut omnium nonisferius sis ac seruus omnium

Circa Titulum. II. Cap. I. & VII.

zim, quando ista ratione unam veram tibi ac solidam gloriam paries, non autem illam vanam, cassamque. Verba sunt Diuī Basilij Sermon de abdicatione rerum. Et quod ad hoc spectat verbis Athalarici claudendum, qui apud Cassiodorum Lib. 9. 25. ac scribit: *Iniquum est enim ut locum apud vos habeat ambitus, quem nos laici diuinâ consideratione exclūsimus.* Sic ille.

46 Deinde, cùm plurimarum inter Religiosos controueriarum decisio ex notitia exacta Constitutionum, variorumque scriptorum ad institutum pertinentium, confuetudinum, ac personarum pendeat; ad me illa non spectat, & arbitror ab externis vix posse illas ritè ac rectè componi: quamdam enim experimentalē scientiam ista requirunt, & personarum intimorem cognitionem, sicut & modi agendi, ac domestica gubernationis. Quod Innocentius Terterius apprimè dignoscens in Concilio Lateranensi, cùm circa celebrationem triennalium Capitulorū, quæ apud Monachos nonnullos non erant in usu, opportune disponeret, sic subdidit: *Aduentum autem in huiusmodi nouitatis primordiis duos Cisterciensis Ordinis vicinos Abbates ad præstandum fibi consilium, & auxilium opportunum, cum sint in huiusmodi Capitulis celebrandis ex longa consuetudine plenius informati: qui absque contradictione &c.* Sic habetur Cap. In Singulis de statu Monachorum. Sic etiam Theodorici, aut alterius ex regibus Romæ dominantibus, vnde & Romanis Gothi permixti, legibus constitutum, vt commodos quique iudices haberent, quod à Cassiodoro sic expressum Lib. 7. Formula 3. *Cum, Deo iuvante, sciamus Gothos vobiscum habitare permixtos, ne qua inter consortes, vt si solet, indisciplinatio naſceretur, necessarium duximus illum sublimem virum bonis moribus haec tenus comprobatum, ad vos Comitem definare qui secundum Edicta nostra inter duos Gothos item debet amputare: si quid estiam inter Gothum & Romanum natum fuerit fortasse negotium, adhibito sibi prudente Romano, certamen posit equabilis ratione dirrigere.* Inter duos autem Romanos Romani audiant, quos per provincias dirigimus cognitores, vt unicuique sua iura serventur &c. Quomodo ergo absurdum & indecorum non sit vt Religiosos iudicent seculares, pro quo maior absque dubio ratio videtur virgere?

47 Præterea, qui per rescripta Regia, de quibus Dom. Solorzanus Tomo 2. Lib. 3. Cap. 26. num. 29. & in Politicā pag. 727. in fine, & 728. serio cautum vt quadam Generalium, aut supremorum aliorum Prælatorum mandata non sannatur in Indiis executioni mādarī, nisi apud supremum illarum Consilium fuerint registrata; id quidem sine scrupulo sustineri potest: existimandum enim est à Catholico Rege, cuius nomine Regium Consilium decernit, nihil immunitati Ecclesiastice aperte contrarium prouenire. Vbi & regia illa vox apud Cassiodorum Lib. 6. Formula 9. congruè adsonat: *Consulabiles siquidem nostræ erum tibi instrumenta iustitiae, quando illud gratum nobis esse per p̄fexeris, quod & diuinis potest convenire mandatis.* Sic ille patrimonij regij Curatorem allocutus. Enimvero cùm talia disponuntur, probabili saltem fundamento dispositions nituntur, & auctoritas sapientium extrinsecam conciliare auctoritatē potest, & sufficit, vt non debeant statim quasi iuri & rationi ad-

Theſauri Indici Tom. I.

uerantes condemnari; quas & delegatione Apostolicâ niti affirmat Fr. Emmanuel Rodericus Tomo 1. q. regul. q. 35. art. 2. 8. Advertendum. Illarum autem ratio in casu, de quo loquimur, obscura non est: solent enim turbare Religiosas familias quandoque illa, quæ nouum modum gubernationis inducunt, vnde & scandala erumpentia forissecus inspiciuntur: quæ ad Cancellarias Regias dum veniunt, magnum solent impedimentum expeditioni negotiorum inferre, ac negotio promouenda fidei non parum obesse, cuis peculiari cura Regibus nostris à Sede est Apostolicâ sub graui conscientia onere demandata, vt ex Tituli 1. prioribus est Capitibus manifestum,

48 Quo in genere illud obseruandum: venit, quod si contingat Patentes aliquas litteras Reuerendiss. Generalium, aut aliorum non registratas transmitti, illæque à Religiosis sine colligationibus acceptentur, poterunt Regie Cancellaria dissimulare, si extra iudiciale notitiam fuerint assecutæ. Ratio est, quia cessat motiuum Regie prohibitionis, pacis scilicet turbandæ periculum; & quia in res huiusmodi non est conueniens laica Prætoria nisi ex graui necessitate se ingenerere: vnde neque pro hoc videtur Regia iusatio, quæ semper ratione est & æquitati conformis, vrgere. Pro quo stat id, quod Dom. Solorzanus circa materiam recriptorum pro Religiosis tradit supr. num. 107. & Politicā pag. 736. §. Todo lo qual. De cessante finali cauſa dispositionis. Cui non obstat à Regio Consilio non semel iussas colligi Patentes non registratas in ipso, & remitti ad ipsum, vt ex eodem Scriptore constat prioribus citatis locis: quia vt ita fieret, aliquorum fortè instantia querelantia intercessit, vel turbellarum suspicio, & vt hoc pacto Religiosi in posterū circa talia fierent cautores, Regijque Consilij mandata minime contemni videantur. Facit & pro eodem id, quod apud eumdem extat num. 36. & pag. 729. §. Los Iesuitas, vbi circa Religiosos Societatis Iesu registrum dicitur non habere locum ostendit, eò quod nihil eorum gubernatio turbidum habeat, à Reuerendissimo P. Generali plenè dependens: Atque adeo nullum disturbiorum timori potest: verba illius sunt. Vbi ergo disturbiorum constat abesse periculum, tale aliiquid potest sine Regij mandati violatione permitti. Tunc autem in vitroque foro valida erunt acta virtute Litterarum.

49 Illud difficultus, an collectis Patentibus idem dicendum sit, valida scilicet acta futura. Ad quod dico, acta ante collectionem omnino valida fore, quia non est fundamentum quod pro inualiditate vrgat, iurisdictionem enim supremus Prælatus confert, aut exercet in ordine ad actum, pro quo illam habet, & omnino spirituialis est: quæcumque manifestè impedita per Superiorum potestatem non est, suum sortitum efficit. non est autem superior laica potestas, vt constat.

50 Ad quod dici potest Primus Superiorem dari posse ratione delegationis: quia, vt ait Fr. Emmanuel Supr. illam habent Reges nostri, in ordine ad Patentium detentionem, vnde & consequenter videntur habere, in ordine ad effectus ex illis resultantes, & ratione quorum fit prohibi-

Ii 3 bitio,

bitio, ex vulgari axiomate, Propter quod unum quodque rale &c. Sed hoc non est admittendum: quia cum potestas dicta non inveniatur concessa cum ea amplitudine, & sit valde exorbitans ab Ecclesiæ confuetudine, non est dicto modo extendenda. Sin minus dici poterit Reges nostros habere ita iurisdictionem pro foro animæ, ut Censuras fulminare possint in ordine ad executionem virginam; quia delegata potestas in sua amplitudine ad id torum se extendit. Axioma autem illud, licet suas exceptiones habeat, de quo à me dictum in Scholasticis, in præsentî admitto, & dico Reges nostros magis velle prohibere effectus Patentium quam Patentes ipsas, sed eo modo, quo possunt; non possunt autem inualidando, sed agendo ne effectum habent. Sicut cum prohibent ne Episcopi sine Executorialibus cœfcentur, & Bullas in Regio Camera Consilio registrari iubent, consecrationem quidem omnino prohibere conantur, & propterea prædicta disponunt; quo non obstante consecratio altera facta, suum habebit effectum.

51 Dico Secundo potest Prælatorum voluntatem talen esse, vt nolint Patentes suas inuitis Regibus roburi in foro conscientiæ habere, sic enim Regiæ voluntati magis se conformes exhibent, vt est æquum eodem prestat, scientes gravissimas esse caussas, & ad Religionum ipsarum bonum conductentes, propter quas sic est ab illis, maturâ habitâ virorum sapientium deliberatione, dispositum. Ac deinde probè dignoscentes ex vnu contra Regiam voluntatem grauia posse incommoda suboriri, & quod forum animæ conscientias periclitari, dum quidam constrictos se reputant, alij deobligatos se penitus arbitrantur. Sed neque hoc multum momenti continet, quia Prælatorum voluntas aliter interpretanda est, dum ipsi aliud non inueniuntur declarare. Numquam enim conditionaliter statuunt, sed in eo imitantur Pontificias decisiones, quæ absolute sunt, & licet registro obnoxia non sint, suum robur obtinent, cum tamen sciant Pontifices pro registro congruas rationes occurrere, & nonnulla inconvenientia posse aliquando ex illius subsequi defecit. Vnusquisque ergo vt potest, statuit, & rem bono succelui committit, auctoritat propria consilens, conditionibus prætermisis. Et quidem graue est Prælati onus registri, & aliqui eorum pro viribus sunt contagi illud declinare: ac Reuerendiss. Commissarius Indianum PP. Minorum, qui in Regia Curia reſiderit, id obtinuit, eò quod à Rege ex tribus, qui eidem à Regio Indianum offeruntur Consilio, ad libitum eligatur, vt videri potest apud Dom. Solorzanum *supr. num. 41. & pag. 730. s. T en efa.*

Cum autem Reuerendissimus Minister Generalis ægræ ferret inferiorem sibi Prælatum in eo esse genere superiore, supplicatione interpolata egit vt Commissarij Patentes registro subicerentur, quod est facile assecutus. Quia vt Reuerendissimus Generalis Ordinis Prædicatorum registro Patentum suarum magis videbatur obſtare, in Regiis nouioribus schedulis registrum virginibus specialis eorum mentio addita, & peculiaris circa illorum Patentes curra, ne sine registro transirent, intimatur. Cum ergo graue onus sit, non est verosimile velle ipsos Patentes suas

omni prorsus valore destitui, si non fuerint registræ: existimantes maius esse inconveniens in subiectione illa ad laica tribunalia, quam in eo quod sine registro validæ apud subditos ha-beantur.

52 Et hinc videtur iam constare quid sit de actis post Patentium collectionem dicendum, in quo Dom. Solorzanus in Politica pag. 728. s. *T que est*, affirmit cessare earum effectum in vtroque foro. In quo quidem significare non obscurè videtur ante collectionem vim suam habere, & ita quæ circa hoc diximus, inde veniunt roboranda, cum non sit vii tanti auctoritas contemnenda. In alia autem apertio afferitione contrarium habet Fr. Emmanuel de vtroque foro loquentem citato loco, vbi specialiter de visitatione id tradit *regimi Ordini vel gubernationi convenientiæ*: rationem reddens his verbis, ex quibus præfata dicit positionem: *Quia in hoc non impeditur gubernatio pro convertendis Indis, sed iuuatur.* Sic ille. Iuuatur inquam, quia Religiosa obleruantia visitatione promota ad Indorum cōuerſionem valde conducere potest. Dico autem Auctorem hunc Dom. Solorzano esse contrarium, quia licet non loquatur in casu, de quo est quæſtio, quando licet Litteræ sunt collectæ, illius tamen resolutio absoluæ est, sicut & ratio, quam ex eodem adduximus. Et ita quidem videtur dicendum quando Patentes receptæ in Proviciâ sunt & intimare, ac postea colliguntur; secus si ante receptionem: nullo enim modo videtur verosimile, vt supremi Prælati velint Patentes suas non receptas, neque intimatas, in Prouinciis effectum habere, cum id sit contra ordinariū stylum, licet alias notitia eam, & contentorum in ipsis possit haberi, si præsertim delegationem aliquam contineant; cum sciant Delegato non ostensis sua delegationis Litteris non credi, vt est iure compertum. Cap. *Cum in iure, de officio Delegari.* Et in Ex-trauagante *Iniancie*, de electione alibi.

53 Neque hoc videtur à Dom. Solorzano conuenienter improbatum, dum sic ait: *Quod non facile admitti debet: nam etiam dictæ Litteræ mittantur Religiosi in eisdem Prouincijs commorantibus, debent & solent prius coram Regio Senatu presentari, & altera missa per Religiosos dictarum Prouinciarum non recipiuntur, & ad Proreges, & Audientias recurrit, qui eas colligunt, & ad Regium Senatum mittunt, iuxta schedulas supr. relatas.* Sic ille. Qui, dum ait id non facile admittendum, non videtur penitus improbandum iudicare. Et præterea recursus illi ad Proreges & Audientias non probat intentum: quia est nudum factum repugnantium mandatis Prælatorum: cum tamen de valore aetuum agamus, & vbi talis recursus non habetur; vel si habitus est, & Parentes collectæ post intimationem, de hoc est quæſtio, an vim nihilominus habeant, si videlicet, eo non obstante, saltem in foro interiori iuxta earum tenorem prosequantur: aut etiam in exteriori, si non sint qui reclament metu incurriendæ Generalium offendit.

54 Pergit autem citatus Doctor in Politica, & s. post adductum sic scribit: *T paraqne casen estos inconvenientes, es major que las paffen, segunfo que el Conſeo siempre las pasa &c.* Iuxta quæ registratio

stratio tantum est melior & conuenientior: non ergo omnino necessaria, ita vt sine illa nullius valoris sint acta, cum benè tunc Religiosi agant, qui registrando melius eodem teste fecissent. Quod quidem tunc certius, cum Prælatorum Litteræ dispensationem aliquam continent, aut declarationem Constitutionis, aut Decreti alterius. In quo quidem ita scrupulosè à Regio Consilio actum nuper, vt Litteras circa declaracionem huiusmodi à Patribus Minoribus Prouinciaz Limanæ petitam & impetratam, iussit registrari. Qod credo in odium fuisse affectata circa hoc quorundam libertatis, cum constet alias hoc ad gubernationem ordinariam pertinere, in qua lex registri non vrget, de quo statim.

55 Quartò igitur circa id, quod in schedulis præfatis dicitur, vbi specificant nonnulla, pro quibus necessarium est registrum, vt extincio & erexitio Prouinciarum, fundationes Conuentuum, Visitatorum generalium, aut Prouincialium assignatio & transmissio, sicut & Religiosorum, nominationes Præsidentium pro Capitulis: & statim additur: *O cosas que innovaren en las Religiones, y no fueren en lo tocante al gobierno ordinario de ellas.* In quibus illud prius oblerandum, non videri inclusas assignationes Visitatorum, nisi quando illi ex Europa, aut Prouinciis aliis destinantur: dicitur enim en *viaj Visitadores generales, & Prouinciales.* Qui autem ex eisdem Prouinciis eliguntur, non dicunt omnino propriæ mitti. Et eodem modo accipendum quod dicitur de Præsidentibus Capitulorum, quia est pariformis determinatio, & ita accipienda vt præcedens, per adducta à Dom. Solorzano num. 82. & seqq.

56 Deinde generalis illa conclusio, *Ocosas que innovaren en las Religiones, alteri videri contraria: Y no fueren en lo tocante al gobierno ordinario de ellas.* Nam gubernatio ordinaria multas nouitates admittit, sunt enim illæ pro varietate temporum necessarie, & ita in Capitulis generalibus & Prouincialibus passim disponuntur. Sunt insuper illa ad bonum Religionum regimen, & obseruantia redintegrationem aut conservacionem requisita, & ita obstat nequeunt conservacione Indorum, aut tranquillo regionum Indianorum statut: virde ad ordinariâ gubernatione spectare credendæ sunt, & ex eo capite inter illa recessendæ, quæ non prohibentur, cum cesser penitus ratio prohibitionis iuxta superius dicta. Hac enim ratione dispensationes Pontificiaz, & Declarationes Cardinalium pro tota Ecclesia, non debent registrari, vt aduertit Fr. Emmanuel *supr.*, additæ ratione à nobis ex eodem proposita, quia in hoc non impeditur gubernatio pro convertendis Indis, sed iuuatur. Neque enim Ordinarium in ea acceptione sumendum, iuxta quam à delegato distinguuntur, vt aliqui inepte censuerunt; sed prout idem est ac conluerunt & vistatum, accepit. Sic namque communis modus loquendi haber, cui se Regiæ schedulae conformant, & constat ex schedula, de qua Dom. Solorzanum *num. 42. & in Politica pag. 731.* Vnde plura eorum, quæ sine registro Litterarum fieri prohibentur, ad delegatam non pertinent postulata, vt nominationes Commissariorum, & Vicariorum generalium: non enim esse tantum Delegatos, sed Ordinarios, probat Dom. So-

Peculiares Resolutiones circa predicta.

Vbi specialiter disquiritur quid dicatur ad ordinariam gubernationem spectare.

P R I M A.

De prorogatione Capituli.

58 Potest accidere, vt vel postulante Prouincia, vel ex causis non levibus Reuerendissimus Generalis iubeat celebrationem differri Capituli, & vt finito Provincialatus tempore, aut Provincialis ipse, aut alius Vicarius sit vsque ad celebrationis tempus à Reuerendissimo designatum. Vbi dubitari potest an hoc ad ordinariam gubernationem

ii 4 spectet,